

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2018 m. birželio 5 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Sąjungos pilietybė – SESV 21 straipsnis – Sąjungos piliečių teisė laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje – Direktyva 2004/38/EB – 3 straipsnis – Naudos gavėjai – Sąjungos piliečio šeimos nariai – 2 straipsnio 2 punkto a papunktis – Sąvoka „sutuoktinis“ – Tos pačios lyties asmenų santuoka – 7 straipsnis – Teisė gyventi šalyje ilgiau kaip tris mėnesius – Pagrindinės teisės“

Byloje C-673/16

dėl *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas, Rumunija) 2016 m. lapkričio 29 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2016 m. gruodžio 30 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Relu Adrian Coman,

Robert Clabourn Hamilton,

Asociația Accept

prieš

Inspectoratul General pentru Imigrări,

Ministerul Afacerilor Interne,

dalyvaujant

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurių sudaro pirmininkas K. Lenaerts, pirmininko pavaduotojas A. Tizzano, kolegijų pirmininkai R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič (pranešėjas), J. L. da Cruz Vilaça, A. Rosas, C. G. Fernlund ir C. Vajda, teisėjai E. Juhász, A. Arabadjev, M. Safjan, D. Šváby, M. Berger, E. Jarašiūnas ir E. Regan,

generalinis advokatas M. Wathelet,

posėdžio sekretorė R. Șereș, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2017 m. lapkričio 21 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: rumunų.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- R. A. Coman ir R. C. Hamilton, atstovaujamų *consilieri* R. Iordache ir R. Wintemute ir advokato R.-I. Ionescu,
- *Asociația Accept*, atstovaujamos *consilieri* R. Iordache ir R. Wintemute ir advokato R.-I. Ionescu, padedamų solisitorės J. F. MacLennan,
- Rumunijos vyriausybės, Iš pradžių atstovaujamos R.-H. Radu, C. M. Florescu, E. Gane ir R. Mangu, vėliau – C. R. Canțăr, C. M. Florescu, E. Gane ir R. Mangu,
- *Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării*, atstovaujamos C. F. Asztalos, M. Roșu ir C. Vlad,
- Latvijos vyriausybės, atstovaujamos I. Kucina ir V. Soņeca,
- Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Z. Fehér, G. Koós ir M. M. Tátrai,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M. A. M. de Ree ir K. Bulterman,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna, M. Kamejsza-Kozłowska ir M. Szwarc,
- Europos Komisijos, atstovaujamos L. Nicolae, E. Montaguti ir I. V. Rogalski,

susipažinęs su 2018 m. sausio 11 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios [d]irektyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, 2004, p. 77, klaidų ištaisymai: OL L 229, 2004, p. 35, ir OL L 197, 2005, p. 34; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46), 2 straipsnio 2 punkto a papunkčio, 3 straipsnio 1 dalies ir 2 dalies a ir b punktų bei 7 straipsnio 2 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Relu Adrian Coman, Robert Clabourn Hamilton ir *Asociația Accept* (toliau kartu – Coman ir kt.) ginčą su *Inspectoratul General pentru Imigrări* (Generalinė imigracijos inspekcija, Rumunija) (toliau – Inspekcija) ir *Ministerul Afacerilor Interne* (Vidaus reikalų ministerija, Rumunija) dėl prašymo, susijusio su teisės gyventi Rumunijoje ilgiau kaip tris mėnesius suteikimo R. C. Hamilton sąlygų.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2004/38 31 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„(31) Ši direktyva gerbia pagrindines teises bei laisves ir laikosi visų pirma Europos Sąjungos [p]agrindinių teisių chartijos pripažintų principų. Laikydamosi Chartijoje esančio diskriminacijos draudimo principo, valstybės narės turėtų įgyvendinti šią direktyvą, neskirdamos naudos gavėjų pagal šią direktyvą pagal lytį, rasę, odos spalvą, etninę ir socialinę kilmę, genetines savybes, kalbą, religiją ar įsitikinimus, politinį ar kitokį požiūrį, priklausymą etninėms mažumoms, turtą, gimimą, neįgalumą, amžių ar seksualinę orientaciją.“

- 4 Šios direktyvos 2 straipsnio „Sąvokos“ 2 punkto a ir b papunkčiuose numatyta:

„Šioje direktyvoje:

<...>

- 2) „šeimos narys“ – tai:

- a) sutuoktinis;
- b) partneris, su kuriuo Sąjungos pilietis sudarė registruotą partnerystę, remiantis valstybės narės teisės aktais, jei priimančioji valstybė narė traktuoja registruotą partnerystę kaip lygiavertę santuokai ir laikantis atitinkamuose priimančiosios valstybės narės teisės aktuose nustatytų reikalavimų;

<...>“

- 5 Šios direktyvos 3 straipsnyje „Naudos gavėjai“ nustatyta:

„1. Ši direktyva taikoma visiems Sąjungos piliečiams, kurie atvyksta į kitą valstybę narę, kurios piliečiai jie nėra, ir 2 straipsnyje [2 straipsnio 2 punkte] apibrėžtiems jų šeimos nariams, kurie juos lydi arba prisijungia prie jų.

2. Nepažeisdama jokių laisvo judėjimo ir gyvenimo teisių, kuriuos atitinkami asmenys gali turėti savaime [Nepažeisdama jokių asmeninių laisvo judėjimo ir gyvenimo teisių], priimančioji valstybė narė, laikydamosi savo teisės aktų, palengvina galimybę įvažiuoti ir gyventi šalyje tokiems asmenims:

- a) bet kokiems kitiems šeimos nariams, neatsižvelgiant į jų pilietybę, nepatenkantiems į 2 straipsnio 2 dalies [2 straipsnio 2 punkte pateiktą] apibrėžimą, kurie savo išvykimo šalyje yra išlaikomi ar veda bendrą namų ūkį su pirminę gyvenimo šalyje teisę turinčiu Sąjungos piliečiu arba dėl rimtų sveikatos priežasčių jiems būtinai reikia asmeninės Sąjungos piliečio priežiūros;
- b) partneriams, su kuriais Sąjungos pilietis palaiko ilgalaikius santykius, jei jie tinkamai patvirtinami.

Priimančiosios valstybės narės imasi išsamiai nagrinėti asmenines aplinkybes ir turi patvirtinti bet kokią draudimą šiems žmonėms įvažiuoti ar gyventi šalyje.“

6 Tos pačios direktyvos 7 straipsnis „Teisė gyventi šalyje ilgiau kaip tris mėnesius“ suformuluotas taip:

„1. Visi Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės šalyje [teritorijoje] ilgiau kaip tris mėnesius, jei jie:

- a) yra darbuotojai ar savarankiškai dirbantieji [pagal darbo sutartį arba savarankiškai dirbantys asmenys] priimančiojoje valstybėje narėje arba
- b) turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai ir turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje, arba
- c)
 - yra priimti į privačią arba valstybinę instituciją, akredituotą ar finansuojamą priimančiosios valstybės narės pagal savo įstatymų ar kitų teisės aktų praktiką, turėdami pagrindinį studijų kurso baigimo tikslą, įskaitant profesinį rengimą ir
 - turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje ir užtikrina atitinkamą nacionalinę instituciją pateikdami deklaraciją ar kitokiu jos [jų] pasirinktu lygiaverčiu būdu, kad jie turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai, arba
- d) – yra Sąjungos pilietis, kuris atitinka a, b arba c punkto reikalavimus, lydintys ar kartu vykstantys [ar pas jį atvykstantys] šeimos nariai.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta gyvenimo šalyje teisė taikoma šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, lydintiems ar vykstantiems kartu su Sąjungos piliečiu priimančiojoje valstybėje narėje [lydintiems Sąjungos pilietį ar pas jį atvykstantiems į priimančiąją valstybę narę], jei toks Sąjungos pilietis atitinka 1 dalies a, b arba c punkto reikalavimus.

3. Taikant šio straipsnio 1 dalies a punktą, Sąjungos pilietis, kuris nebėra darbuotojas ar savarankiškai dirbantysis [pagal darbo sutartį ar savarankiškai dirbantis asmuo], išlaiko darbuotojo ar savarankiškai dirbančiojo [pagal darbo sutartį ar savarankiškai dirbančio asmens] statusą tokiais atvejais:

- a) asmuo laikinai negali dirbti dėl ligos ar nelaimingo atsitikimo;
- b) asmuo yra tinkamai užregistruotas bedarbis ne savo noru po to, kai išdirbo daugiau kaip vienerius metus ir yra užregistruotas kaip ieškantis darbo atitinkamame įdarbinimo biure;
- c) asmuo yra tinkamai užregistruotas bedarbis ne savo noru po to, kai dirbo pagal terminuotą darbo sutartį trumpiau kaip vienerius metus arba tapo bedarbiu ne savo noru per pirmuosius dvylika mėnesių ir yra užregistruotas kaip ieškantis darbo atitinkamame įdarbinimo biure. Tokiu atveju darbuotojo statusas išsaugomas ne trumpiau kaip šeši mėnesiai;
- d) asmuo mokosi profesijos. Išskyrus atvejus, kai asmuo yra bedarbis ne savo noru, darbuotojo statusui išsaugoti būtina, kad mokymasis būtų susijęs su ankstesniu darbu.

4. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1 dalies d punkto ir 2 dalies, teisę gyventi šalyje kaip Sąjungos piliečio, atitinkančio šio straipsnio 1 dalies c punkto reikalavimus, šeimos nariai turi tik sutuoktinis, registruotas partneris, nurodytas 2 straipsnio 2 dalies b punkte [2 straipsnio 2 punkto b papunktyje], ir išlaikomi vaikai. 3 straipsnio 2 dalis [1 dalis] taikoma asmens ir jo sutuoktinio ar registruoto partnerio išlaikomiems tiesioginiams giminaičiams, esantiems aukščiau pagal giminystės liniją [tiesiosios aukštutinės giminystės linijos giminaičiams].“

Rumunijos teisė

7 *Codul Civil* (Civilinis kodeksas) 259 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Santuoka – tai laisva valia teisės aktuose nustatytais sąlygomis sudaryta vyro ir moters santuoka.

2. Vyras ir moteris turi teisę susituokti siekdami sukurti šeimą.“

8 Civilinio kodekso 277 straipsnio 1, 2 ir 4 dalyse nurodyta:

„1. Tos pačios lyties asmenų santuoka draudžiama.

2. Rumunijos piliečių ar užsienio piliečių užsienyje sudarytos santuokos su tos pačios lyties asmenimis Rumunijoje nepripažįstamos. <...>

4. Išlieka taikomos įstatymų nuostatos dėl laisvo Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos ekonominės erdvės šalių piliečių judėjimo.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

9 Rumunijos pilietis R. A. Coman ir JAV pilietis R. C. Hamilton susipažino Niujorke (JAV) 2002 m. birželio mėn. ir kartu gyveno šiame mieste nuo 2005 m. gegužės mėn. iki 2009 m. gegužės mėn. Vėliau R. A. Coman įsikūrė Briuselyje, nes pradėjo dirbti Europos Parlamento nario padėjėju Europos Parlamente, o R. C. Hamilton liko gyventi Niujorke. 2010 m. lapkričio 5 d. Briuselyje jie susituokė.

10 2012 m. kovo mėn. R. A. Coman nustojo eiti pareigas Parlamente, tačiau liko gyventi Briuselyje; ten jis gavo bedarbio pašalpą iki 2013 m. sausio mėn.

11 2012 m. gruodžio mėn. R. A. Coman ir R. C. Hamilton kreipėsi į Inspekciją, kad jiems būtų paaiškinta procedūra ir sąlygos, kaip R. C. Hamilton, ne Sąjungos piliečiui, kaip R. A. Coman šeimos nariui galėtų būti suteikta teisė teisėtai gyventi Rumunijoje ilgiau nei tris mėnesius.

12 2013 m. sausio 11 d. atsakydama į šį prašymą Inspekcija informavo R. A. Coman ir R. C. Hamilton, kad pastarasis turi teisę tik tris mėnesius gyventi šalyje, nes tos pačios lyties asmenų santuoka nepripažįstama pagal Civilinį kodeksą, ir kad teisė laikinai gyventi Rumunijoje R. C. Hamilton negali būti pratęsta remiantis šeimos susijungimo pagrindu.

13 2013 m. spalio 28 d. Coman ir kt. *Judecătoria Sectorului 5 București* (Bukarešto 5-asis pirmosios instancijos teismas, Rumunija) pateikė ieškinį dėl Inspekcijos sprendimo, prašydami konstatuoti diskriminaciją dėl seksualinės orientacijos, kiek tai susiję su judėjimo laisve Sąjungoje, ir reikalaudami, kad Inspekcija būtų įpareigota nutraukti diskriminaciją ir kompensuoti jų patirtą moralinę žalą.

14 Šioje byloje jie remiasi prieštaravimu, grindžiamu Civilinio kodekso 277 straipsnio 2 ir 4 dalių neatitiktimi Konstitucijai. Coman ir kt. teigia, kad tos pačios lyties asmenų užsienyje, siekiant pasinaudoti teise gyventi šalyje, sudarytų santuokų nepripažinimas pažeidžia Rumunijos Konstitucijos nuostatas, pagal kurias yra saugoma teisė į intymų gyvenimą, šeimos gyvenimą ir privatumą, ir nuostatas, susijusias su lygybės principu.

15 2015 m. gruodžio 18 d. nutartimi *Judecătoria Sectorului 5 București* (Bukarešto 5-asis pirmosios instancijos teismas) kreipėsi į *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas, Rumunija), prašydamas priimti sprendimą dėl minėto prieštaravimo.

- 16 *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas) pažymėjo, kad ši byla susijusi su Sąjungos piliečio ir jo tos pačios lyties sutuoktinio, trečiosios šalies piliečio, užsienyje teisėtai sudarytos santuokos pripažinimu atsižvelgiant į teisę į šeimos gyvenimą ir teisę į laisvą judėjimą, kurios vertinamos remiantis diskriminacijos dėl seksualinės orientacijos draudimu. Šiomis aplinkybėmis šiam teismui kilo abejonių dėl to, kaip aiškinti keletą reikšmingose Direktyvos 2004/38 nuostatose vartojamų sąvokų, siejamų su Pagrindinių teisių chartija (toliau – Chartija), taip pat naujausia Teisingumo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija.
- 17 Šiomis aplinkybėmis šis teismas nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 punkto a papunktyje nurodyta sąvoka „sutuoktinis“, atsižvelgiant į [Chartijos] 7, 9, 21 ir 45 straipsnius, apima ir Europos Sąjungos piliečio tos pačios lyties sutuoktinį ne valstybės narės pilietį, su kuriuo pilietis teisėtai susituokė pagal kitos valstybės narės nei priimančioji teisę?
 2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar pagal Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio [2] dalį, atsižvelgiant į [Chartijos] 7, 9, 21 ir 45 straipsnius, reikalaujama, kad priimančioji valstybė narė suteiktų teisę gyventi jos teritorijoje ilgiau kaip tris mėnesius Europos Sąjungos piliečio tos pačios lyties sutuoktiniui?
 3. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar Europos Sąjungos piliečio tos pačios lyties sutuoktinis, ne Europos Sąjungos valstybės narės pilietis, su kuriuo jie teisėtai susituokė pagal kitos valstybės narės nei priimančioji teisę, gali būti laikomas „bet koku kitu šeimos nariu“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 2 dalies a punktą, arba „partneriu, su kuriuo Sąjungos pilietis palaiko ilgalaikius santykius“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 2 dalies b punktą, ir dėl to priimančioji valstybė turi palengvinti galimybę atvykti į šalį ir joje gyventi, net jei ši priimančioji valstybė nepripažįsta santuokos tarp tos pačios lyties asmenų ir nenumato jokios kitos alternatyvios tokių santykių teisinio pripažinimo formos, pavyzdžiui, registruotos partnerystės?
 4. Jei į trečiąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar pagal Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 2 dalį ir 7 straipsnio 2 dalį, atsižvelgiant į [Chartijos] 7, 9, 21 ir 45 straipsnius, reikalaujama, kad priimančioji valstybė narė suteiktų teisę gyventi jos teritorijoje ilgiau kaip tris mėnesius Europos Sąjungos piliečio tos pačios lyties sutuoktiniui?“

Dėl prejudicinių klausimų

Pirminės pastabos

- 18 Reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją Direktyva 2004/38 siekiama supaprastinti naudojimąsi pagrindine ir asmenine teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, kuri pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį tiesiogiai suteikiama Sąjungos piliečiams, ir kad ši direktyva visų pirma skirta šiai teisei sustiprinti (2014 m. kovo 12 d. Sprendimo *O. ir B.*, C-456/12, EU:C:2014:135, 35 punktas; 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *McCarthy ir kt.*, C-202/13, EU:C:2014:2450, 31 punktas ir 2017 m. lapkričio 14 d. Sprendimo *Lounes*, C-165/16, EU:C:2017:862, 31 punktas).
- 19 Pagal Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 1 dalį ji taikoma visiems Sąjungos piliečiams, kurie atvyksta į kitą nei jų pilietybės valstybę narę, ir 2 straipsnio 2 punkte apibrėžtiems jų šeimos nariams, kurie juos lydi arba prisijungia prie jų.

- 20 Šiuo klausimu, kaip Teisingumo Teismas ne kartą nusprendė, iš pažodinio, sisteminio ir teleologinio Direktyvos 2004/38 nuostatų aiškinimo matyti, kad ja reglamentuojamos tik Sąjungos piliečio atvykimo į kitą nei jo pilietybės valstybę narę ir apsigyvenimo joje sąlygos ir kad ja negalima pagrįsti trečiųjų šalių piliečių, Sąjungos piliečio šeimos narių, išvestinės teisės apsigyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi šis Sąjungos pilietis (šiuo klausimu žr. 2014 m. kovo 12 d. Sprendimo *O ir B.*, C-456/12, EU:C:2014:135, 37 punktą; 2017 m. gegužės 10 d. Sprendimo *Chavez-Vilchez ir kt.*, C-133/15, EU:C:2017:354, 53 punktą ir 2017 m. lapkričio 14 d. Sprendimo *Lounes*, C-165/16, EU:C:2017:862, 33 punktą).
- 21 Nagrinėjamu atveju, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 9–11 punktuose, R. A. Coman, turintis Rumunijos ir JAV pilietybes, ir R. C. Hamilton, JAV pilietis, kreipėsi į Inspekciją, kad jiems būtų paaikškinta procedūra ir sąlygos, kaip R. C. Hamilton, kaip R. A. Coman šeimos nariui, galėtų būti suteikta išvestinė teisė gyventi Rumunijoje, kurios pilietybę turi R. A. Coman. Iš to matyti, kad išvestinė R. C. Hamilton teisė apsigyventi valstybėje narėje negali būti pagrįsta Direktyva 2004/38, kurią išaiškinti prašo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 22 Todėl, kaip yra ne kartą nusprendęs Teisingumo Teismas, net jei, formaliai vertinant, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas apribojo savo klausimus Direktyvos 2004/38 išaiškinimu, ši aplinkybė nekliudo Teisingumo Teismui pateikti jam Sąjungos teisės išaiškinimą visais aspektais, kurie gali būti naudingi sprendimui to teismo nagrinėjamoje byloje priimti, neatsižvelgiant į tai, ar jis apie juos užsimena savo klausimuose (šiuo atžvilgiu žr. 2017 m. gegužės 10 d. Sprendimo *Chavez-Vilchez ir kt.*, C-133/15, EU:C:2017:354, 48 punktą ir 2017 m. lapkričio 14 d. Sprendimo *Lounes*, C-165/16, EU:C:2017:862, 28 punktą, taip pat nurodytą jurisprudenciją).
- 23 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas tam tikrais atvejais jau pripažino, kad trečiųjų valstybių piliečiams, Sąjungos piliečio šeimos nariams, kurie negali remdamiesi Direktyva 2004/38 pasinaudoti išvestine teise apsigyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi šis Sąjungos pilietis, ši teisė vis dėlto galėjo būti pripažinta remiantis SESV 21 straipsnio 1 dalimi (2017 m. lapkričio 14 d. Sprendimo *Lounes*, C-165/16, EU:C:2017:862, 46 punktas).
- 24 Konkrečiai kalbant, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad tuo atveju, kai dėl Sąjungos piliečio faktinio gyvenimo kitoje valstybėje narėje nei ta, kurios pilietis jis yra, pagal Direktyvoje 2004/38 įtvirtintas sąlygas ir jų laikantis šioje valstybėje narėje tęsiamas ar pradamas šeimos gyvenimas, iš SESV 21 straipsnio 1 dalies kildinamų Sąjungos piliečio teisių veiksmingumas reikalauja, kad grįžęs į savo pilietybės valstybę narę šis pilietis galėtų tęsti šeimos gyvenimą, pradėtą minėtoje valstybėje narėje, todėl atitinkamam šeimos nariui, trečiosios šalies piliečiui, turi būti suteikta išvestinė teisė apsigyventi šalyje. Nesuteikus tokios išvestinės teisės apsigyventi šalyje, Sąjungos pilietis galėtų būti atgrasytas palikti pilietybės valstybę narę, kad galėtų pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį pasinaudoti teise apsigyventi kitoje valstybėje narėje, nes nebūtų tikras, kad grįžęs į kilmės valstybę narę galės toliau tęsti šeimos gyvenimą, pradėtą priimančiojoje valstybėje narėje (šiuo klausimu žr. 2014 m. kovo 12 d. Sprendimo *O. ir B.*, C-456/12, EU:C:2014:135, 54 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 25 Teisingumo Teismas yra pažymėjęs, kad šios išvestinės teisės apsigyventi šalyje suteikimo sąlygos neturi būti griežtesnės nei Direktyvoje 2004/38 numatytos šios išvestinės teisės suteikimo trečiosios valstybės piliečiui, kuris yra Sąjungos piliečio, pasinaudojusio laisvo judėjimo teise ir apsigyvenusio kitoje nei jo pilietybės valstybėje narėje, šeimos narys, sąlygos. Iš tikrųjų ši direktyva turėtų būti pagal analogiją taikoma ir šio sprendimo 24 punkte aprašytai situacijai (šiuo klausimu žr. 2014 m. kovo 12 d. Sprendimo *O. ir B.*, C-456/12, EU:C:2014:135, 50 ir 61 punktus; 2017 m. gegužės 10 d. Sprendimo *Chavez-Vilchez ir kt.*, C-133/15, EU:C:2017:354, 54 ir 55 punktus ir 2017 m. lapkričio 14 d. Sprendimo *Lounes*, C-165/16, EU:C:2017:862, 61 punktą).
- 26 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo klausimai grindžiami prielaida, kad R. A. Coman gyvendamas Belgijoje pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalį pradėjo ar tęsė šeimos gyvenimą su R. C. Hamilton.

- 27 Į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo užduotus klausimus reikia atsakyti atsižvelgiant į šiuos vertinimus.

Dėl pirmojo klausimo

- 28 Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar tokioje situacijoje, kai Sąjungos pilietis, naudodamasis savo judėjimo laisve, atvyko į kitą valstybę narę, kurios pilietis jis nėra, joje apsigyveno pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalyje numatytas sąlygas, gyveno ar pradėjo gyventi šeimos gyvenimą su tos pačios lyties trečiosios šalies piliečiu, su kuriuo jis teisėtai sudarė santuoką priimančiojoje valstybėje narėje, SESV 21 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama kaip draudžianti valstybės narės, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis, kompetentingoms valdžios institucijoms atsisakyti suteikti teisę gyventi tos valstybės narės teritorijoje minėtam trečiosios šalies piliečiui motyvuojant tuo, kad šios valstybės narės teisėje nenumatyta tos pačios lyties asmenų santuoka.
- 29 Riečia priminti, kad R. A. Coman, kaip Rumunijos pilietis, pagal SESV 20 straipsnio 1 dalį yra Sąjungos pilietis.
- 30 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas ne kartą yra pažymėjęs, kad Sąjungos pilietybe siekiama suteikti valstybių narių piliečiams pagrindinį statusą (2001 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Grzelczyk*, C-184/99, EU:C:2001:458, 31 punktą; 2011 m. kovo 8 d. Sprendimo *Ruiz Zambrano*, C-34/09, EU:C:2011:124, 41 punktą ir 2016 m. birželio 2 d. Sprendimo *Bogendorff von Wolffersdorff*, C-438/14, EU:C:2016:401, 29 punktą).
- 31 Kaip matyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, valstybės narės pilietis, kuris, kaip pagrindinėje byloje, kaip Sąjungos pilietis pasinaudojo teise laisvai judėti ir apsigyventi kitoje nei savo kilmės valstybėje narėje, gali remtis jam, kaip Sąjungos piliečiui, priklausančiomis teisėmis, be kita ko, numatytomis SESV 21 straipsnio 1 dalyje, taip pat savo kilmės valstybės narės atžvilgiu (šiuo klausimu žr. 2007 m. spalio 23 d. Sprendimo *Morgan ir Bucher*, C-11/06 ir C-12/06, EU:C:2007:626, 22 punktą; 2013 m. liepos 18 d. Sprendimo *Prinz ir Seeberger*, C-523/11 ir C-585/11, EU:C:2013:524, 23 punktą ir 2017 m. lapkričio 14 d. Sprendimo *Lounes*, C-165/16, EU:C:2017:862, 51 punktą).
- 32 Šia nuostata valstybių narių piliečiams pripažįstamos teisės apima teisę gyventi įprastą šeimos gyvenimą kartu su savo šeimos nariais tiek priimančiojoje valstybėje narėje, tiek savo pilietybės valstybėje narėje grįžus iš pirmosios valstybės narės (šiuo klausimu žr. 1992 m. liepos 7 d. Sprendimo *Singh*, C-370/90, EU:C:1992:296, 21 ir 23 punktus ir 2017 m. lapkričio 14 d. Sprendimo *Lounes*, C-165/16, EU:C:2017:862, 52 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 33 Dėl to, ar „šeimos nariai“, nurodyti šio sprendimo pirmesniame punkte, apima trečiųjų šalių tos pačios lyties, kaip ir Sąjungos pilietis, su kuriuo santuoka buvo sudaryta valstybėje narėje pagal jos teisės aktus, piliečius, reikia pirmiausia priminti, kad Direktyvoje 2004/38, pagal analogiją taikomoje, kaip buvo priminta šio sprendimo 25 punkte, tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, būtent jos 2 straipsnio 2 punkto a papunktyje, „santuokinis“ pripažįstamas „šeimos nariu“.
- 34 Sąvoka „santuokinis“, nurodyta šioje nuostatoje, apibrėžia asmenį, sudariusį santuoką su kitu asmeniu (šiuo klausimu žr. 2008 m. liepos 25 d. Sprendimo *Metock ir kt.*, C-127/08, EU:C:2008:449, 98 ir 99 punktus).
- 35 Dėl to, ar ši sąvoka apima trečiosios šalies tos pačios lyties, kaip ir Sąjungos pilietis, su kuriuo santuoka buvo sudaryta valstybėje narėje pagal jos teisės aktus, pilietį, pirmiausia reikia pažymėti, kad sąvoka „santuokinis“, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2004/38, yra neutrali lyties atžvilgiu ir gali apimti tos pačios lyties, kaip ir atitinkamas Sąjungos pilietis, santuoktinį.

- 36 Taip pat svarbu pažymėti, kad, nors tuo atveju, kai norima partnerį, su kuriuo Sąjungos pilietis užregistravo partnerystę pagal valstybės narės teisės aktus, pripažinti „šeimos nariu“, Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 punkto b papunktyje daroma nuoroda į valstybės narės, į kurią šis pilietis ketina vykti ar kurioje ketina apsigyventi, teisės aktuose įtvirtintas sąlygas, šios direktyvos 2 straipsnio 2 punkto a papunktyje, kuris pagal analogiją taikomas nagrinėjamu atveju, nėra tokios nuorodos, kai kalbama apie „sutuoktinį“, kaip tai suprantama pagal minėtą direktyvą. Iš to matyti, kad valstybė narė negali remtis savo nacionaline teise, kai, sprendama klausimą dėl trečiosios šalies piliečio išvestinės teisės apsigyventi, savo teritorijoje nepripažįsta kitoje valstybėje narėje pagal jos teisę šio asmens sudarytos santuokos su tos pačios lyties Sąjungos piliečiu.
- 37 Iš tikrųjų asmenų padėtis, nuo kurios priklauso santuokos taisyklės, yra valstybių narių kompetencijai priskirta sritis, ir Sąjungos teisė nepažeidžia šios kompetencijos (šiuo klausimu žr. 2003 m. spalio 2 d. Sprendimo *Garcia Avello*, C-148/02, EU:C:2003:539, 25 punktą; 2008 m. balandžio 1 d. Sprendimo *Maruko*, C-267/06, EU:C:2008:179, 59 punktą ir 2008 m. spalio 14 d. Sprendimo *Grunkin ir Paul*, C-353/06, EU:C:2008:559, 16 punktą). Taigi valstybės narės gali laisvai leisti arba neleisti tos pačios lyties asmenų santuokas (2016 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Parris*, C-443/15, EU:C:2016:897, 59 punktas).
- 38 Vis dėlto iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad valstybės narės įgyvendindamos šią kompetenciją privalo laikytis Sąjungos teisės, būtent Sutarties nuostatų dėl visiems Sąjungos piliečiams pripažintos laisvės judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje (šiuo klausimu žr. 2003 m. spalio 2 d. Sprendimo *Garcia Avello*, C-148/02, EU:C:2003:539, 25 punktą; 2008 m. spalio 14 d. Sprendimo *Grunkin ir Paul*, C-353/06, EU:C:2008:559, 16 punktą ir 2016 m. birželio 2 d. Sprendimo *Bogendorff von Wolffersdorff*, C-438/14, EU:C:2016:401, 32 punktą).
- 39 Galimybės valstybėms narėms leisti arba neleisti atvykti ir gyventi jų teritorijoje trečiosios šalies piliečiui, kurio santuoka su tos pačios lyties Sąjungos piliečiu buvo teisėtai sudaryta kitoje valstybėje narėje, suteikimas atsižvelgiant į tai, ar nacionalinės teisės nuostatose numatyta tos pačios lyties asmenų santuoka, lemtų tai, kad Sąjungos piliečių, kurie jau pasinaudojo judėjimo laisve, šios laisvės apimtis skirtųsi atskirose valstybėse narėse, priklausomai nuo nacionalinės teisės nuostatų (pagal analogiją žr. 2008 m. liepos 25 d. Sprendimo *Metock ir kt.*, C-127/08, EU:C:2008:449, 67 punktą). Tokia situacija prieštarautų generalinio advokato išvados 73 punkte nurodytai Teisingumo Teismo jurisprudencijai, pagal kurią, atsižvelgiant į Direktyvos 2004/38 kontekstą ir tikslus, jos nuostatos, pagal analogiją taikomos šioje byloje, negali būti aiškinamos siaurai ir bet kuriuo atveju negali tapti neveiksmingos (2008 m. liepos 25 d. Sprendimo *Metock ir kt.*, C-127/08, EU:C:2008:449, 84 punktas ir 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *McCarthy ir kt.*, C-202/13, EU:C:2014:2450, 32 punktas).
- 40 Iš to matyti, kad valstybės narės valdžios institucijų atsisakymas, kalbant tik apie išvestinės teisės gyventi šalyje trečiosios šalies piliečiui suteikimą, pripažinti minėto piliečio kitoje valstybėje narėje gyvenant teisėtai sudarytą santuoką su tos pačios lyties Sąjungos piliečiu gali sudaryti kliūčių šiam Sąjungos piliečiui naudotis SESV 21 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje. Iš tikrųjų toks atsisakymas lemtų tai, kad iš minėto Sąjungos piliečio būtų atimta galimybė kartu su sutuoktiniu grįžti į jo pilietybės valstybę narę.
- 41 Todėl, remiantis suformuota jurisprudencija, asmenų judėjimo laisvės ribojimas, kuris, kaip pagrindinė byloje, nepriklauso nuo atitinkamų asmenų pilietybės, gali būti pateisinamas tik jei jis grindžiamas objektyviais bendrojo intereso pagrindais ir yra proporcingas nacionaline teise siekiamam teisėtam tikslui (šiuo klausimu žr. 2008 m. spalio 14 d. Sprendimo *Grunkin ir Paul*, C-353/06, EU:C:2008:559, 29 punktą; 2015 m. vasario 26 d. Sprendimo *Martens*, C-359/13, EU:C:2015:118, 34 punktą ir 2016 m. birželio 2 d. Sprendimo *Bogendorff von Wolffersdorff*, C-438/14, EU:C:2016:401, 48 punktą). Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad priemonė yra proporcinga, jei būdama tinkama siekiamam tikslui įgyvendinti neviršija to, kas būtina jam pasiekti (2015 m. vasario 26 d. Sprendimo *Martens*, C-359/13, EU:C:2015:118, 34 punktas ir nurodyta jurisprudencija).

- 42 Dėl bendrojo intereso motyvų reikia konstatuoti, kad kai kurios Teisingumo Teismui pastabas pateikusios vyriausybės šiuo klausimu nurodė esminį santuokos instituto pobūdį ir kai kurių valstybių narių norą šį institutą apibrėžti kaip vyro ir moters sąjungą, kuri tam tikrose valstybėse narės saugoma konstitucinių normų. Latvijos vyriausybė per posėdį nurodė, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, atsisakymas pripažinti tos pačios lyties asmenų kitoje valstybėje narėje sudarytą santuoką yra SESV 21 straipsnio ribojimas, tačiau šis ribojimas pateisinamas viešosios tvarkos ir ESS 4 straipsnio 2 dalyje numatyto nacionalinio savitumo priežastimis.
- 43 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį Sąjunga privalo gerbti valstybių narių nacionalinį savitumą, neatsiejama nuo pagrindinių politinių ir konstitucinių jų struktūrų (taip pat šiuo klausimu žr. 2016 m. birželio 2 d. Sprendimo *Bogendorff von Wolffersdorff*, C-438/14, EU:C:2016:401, 73 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 44 Be to, Teisingumo Teismas ne kartą yra nusprendęs, kad „viešosios tvarkos“, kaip nukrypimo nuo pagrindinės laisvės pateisinimo, sąvoka turi būti suprantama siaurai, taigi kiekviena valstybė narė be Sąjungos institucijų kontrolės vienašališkai negali nustatyti jos apimties. Iš to išplaukia, kad viešąją tvarką galima remtis tik realios ir gana didelės grėsmės, kylančios pagrindiniam visuomenės interesui, atveju (žr. 2016 m. birželio 2 d. Sprendimo *Bogendorff von Wolffersdorff*, C-438/14, EU:C:2016:401, 67 punktą ir 2017 m. liepos 13 d. Sprendimo *E*, C-193/16, EU:C:2017:542, 18 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 45 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad valstybės narės pareiga pripažinti tos pačios lyties asmenų kitoje valstybėje narėje teisėtai sudarytą santuoką, kalbant tik apie išvestinės teisės gyventi šalyje trečiosios šalies piliečiui suteikimą, nepažeidžia nacionalinėje teisėje apibrėžto santuokos instituto pirmojoje valstybėje narėje ir, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 37 punkte, priklauso valstybių narių kompetencijai. Ji neapima pareigos minėtai valstybei narei savo nacionalinės teisės aktuose numatyti tos pačios lyties asmenų santuokos instituto. Ji apima tik tokių santuokų, teisėtai sudarytų kitoje valstybėje narėje, pripažinimą, ir tik kalbant apie šių asmenų teisių, kylančių iš Sąjungos teisės, įgyvendinimą.
- 46 Taigi tokia pareiga pripažinti, kalbant tik apie trečiosios šalies piliečio išvestinę teisę gyventi šalyje, nepažeidžia atitinkamos valstybės narės nacionalinio savitumo ir nekelia grėsmės viešajai tvarkai.
- 47 Reikia pridurti, kad nacionalinė priemonė, kuri gali riboti asmenų judėjimo laisvę, gali būti pateisinama tik jei ši priemonė nepažeidžia Chartijoje, kurios laikymąsi užtikrina Teisingumo Teismas, įtvirtintų pagrindinių teisių (pagal analogiją žr. 2016 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 66 punktą).
- 48 Kalbant apie Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 punkto a papunktyje įtvirtintą sąvoką „santuoktinis“ reikia pažymėti, kad Chartijos 7 straipsnyje įtvirtinta teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą yra pagrindinė teisė.
- 49 Šiuo klausimu, kaip matyti iš Su Pagrindinių teisių chartija susijusių išaiškinimų (OL C 303, 2007, p. 17), pagal Chartijos 52 straipsnio 3 dalį jos 7 straipsnyje užtikrinamos teisės turi tą pačią reikšmę ir taikymo apimtį kaip ir 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytoje Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnyje įtvirtintos teisės.
- 50 Iš Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijos matyti, kad sąvoka „privatus gyvenimas“ ir sąvoka „šeimos gyvenimas“ gali apimti homoseksualios poros santykius lygiai taip pat, kaip jos apima skirtingų lyčių poros, esančios tokioje pačioje situacijoje, santykius (2013 m. lapkričio 7 d. EŽTT sprendimo *Vallianatos ir kt. prieš Graikiją*, CE:ECHR:2013:1107JUD002938109, 73 punktas ir 2017 m. gruodžio 14 d. EŽTT sprendimo *Orlandi ir kiti prieš Italiją*, CE:ECHR:2017:1214JUD002643112, 143 punktas).

- 51 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip, kad tokioje situacijoje, kai Sąjungos pilietis, naudodamasis savo judėjimo laisve, atvyko į kitą valstybę narę, kurios pilietis jis nėra, joje apsigyveno pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalyje numatytas sąlygas, gyveno ar pradėjo gyventi šeimos gyvenimą su tos pačios lyties trečiosios šalies piliečiu, su kuriuo jis teisėtai sudarė santuoką priimančiojoje valstybėje narėje, SESV 21 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama kaip draudžianti valstybės narės, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis, kompetentingoms valdžios institucijoms atsisakyti suteikti teisę gyventi tos valstybės narės teritorijoje minėtam trečiosios šalies piliečiui, motyvuojant tuo, kad šios valstybės narės teisėje nenumatyta tos pačios lyties asmenų santuoka.

Dėl antrojo klausimo

- 52 Antruoju klausimu, į kurį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo atsakyti, jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, iš esmės siekiama išsiaiškinti, ar SESV 21 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, trečiosios šalies pilietis, kuris yra tos pačios lyties, kaip ir Sąjungos pilietis, ir kurio santuoka su minėtu Sąjungos piliečiu buvo teisėtai sudaryta valstybėje narėje, turi teisę gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis, ilgiau kaip tris mėnesius.
- 53 Kaip buvo nurodyta šio sprendimo 23 ir 24 punktuose, tuo atveju, kai dėl faktinio gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje pagal Direktyvoje 2004/38 įtvirtintas sąlygas ir jų laikantis šioje valstybėje narėje tęsiamas ar pradamas šeimos gyvenimas, iš SESV 21 straipsnio 1 dalies kildinamų Sąjungos piliečio teisių veiksmingumas reikalauja, kad grįžęs į savo pilietybės valstybę narę šis pilietis galėtų tęsti šeimos gyvenimą, pradėtą priimančiojoje valstybėje narėje, todėl atitinkamam šeimos nariui, trečiosios šalies piliečiui, turi būti suteikta išvestinė teisė gyventi šalyje.
- 54 Teisingumo Teismas yra pažymėjęs, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 25 punkte, kad šios išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimo sąlygos neturi būti griežtesnės nei Direktyvoje 2004/38 numatytos šios išvestinės teisės suteikimo trečiosios valstybės piliečiui, kuris yra Sąjungos piliečio, pasinaudojusio laisvo judėjimo teise ir apsigyvenusio kitoje nei jo pilietybės valstybėje narėje, šeimos narys, sąlygos.
- 55 Šiuo klausimu pažymėtina, kad, kaip matyti iš Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 2 dalies, teisė gyventi šalyje taikoma šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, lydintiems Sąjungos pilietį į priimančiąją valstybę narę ar vykstantiems kartu su juo, jei toks Sąjungos pilietis atitinka to paties straipsnio 1 dalies a, b arba c punkte numatytas sąlygas.
- 56 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti taip, kad SESV 21 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, trečiosios šalies pilietis, kuris yra tos pačios lyties, kaip ir Sąjungos pilietis, ir kurio santuoka su minėtu Sąjungos piliečiu buvo teisėtai sudaryta valstybėje narėje, turi teisę gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis, ilgiau kaip tris mėnesius. Šiai išvestinei teisei gyventi šalyje negali būti taikomos griežtesnės sąlygos nei numatytos Direktyvos 2004/38 7 straipsnyje.

Dėl trečiojo ir ketvirtojo klausimų

- 57 Atsižvelgiant į atsakymus į pirmąjį ir antrąjį klausimus, nereikia atsakyti į trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 58 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. Tokioje situacijoje, kai Sąjungos pilietis, naudodamasis savo judėjimo laisve, atvyko į kitą valstybę narę, kurios pilietis jis nėra, joje apsigyveno pagal 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimų narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios [d]irektyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 7 straipsnio 1 dalyje numatytas sąlygas, gyvena ar pradėjo gyventi šeimos gyvenimą su tos pačios lyties trečiosios šalies piliečiu, su kuriuo jis teisėtai sudarė santuoką priimančiojoje valstybėje narėje, SESV 21 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama kaip draudžianti valstybės narės, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis, kompetentingoms valdžios institucijoms atsisakyti suteikti teisę gyventi tos valstybės narės teritorijoje minėtam trečiosios šalies piliečiui, motyvuojant tuo, kad šios valstybės narės teisėje nenumatyta tos pačios lyties asmenų santuoka.
2. SESV 21 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, trečiosios šalies pilietis, kuris yra tos pačios lyties, kaip ir Sąjungos pilietis, ir kurio santuoka su minėtu Sąjungos piliečiu buvo teisėtai sudaryta valstybėje narėje, turi teisę gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis, ilgiau kaip tris mėnesius. Šiai išvestinei teisei gyventi šalyje negali būti taikomos griežtesnės sąlygos nei numatytos Direktyvos 2004/38 7 straipsnyje.

Parašai.